SOCIOLOGIE ŞI ASISTENŢĂ SOCIALĂ

IMPACTUL SCHIMBĂRII SISTEMULUI DE VALORI AL TINERILOR ASUPRA COMPORTAMENTULUI LOR REPRODUCTIV

Octavian RACU

CZU: 316.346.32-053.6:612.6 octavianracu@gmail.com

Reproductive behavior is determined to a significant extent by the value system shared by individuals, conditioned by social networks through which the processes of learning, pressure, contagion and social support take place. The evolution of these structures and changes in their architecture have important implications for encouraging or discouraging childbearing.

Noutatea și originalitatea temei: Studiul urmărește identificarea factorilor socio-culturali care stimulează sau descurajează dorința tinerilor de a avea copii și face apel la teoria analizei rețelelor sociale pentru identificarea mecanismelor la nivel microsocial care se află într-o strânsă legătură cu valorile pe care le împărtășesc subiecții studiați. Clasificarea populației studiate după adeziunea la anumit tip de sistem de valori și model comportamental ar permite evidențierea unor aspecte care scapă în cazul utilizării clasificării clasice după criterii socio-demografice (mediul de reședință, studii, vârstă).

Istoricul cercetării: Interdependența dintre religiozitate și fertilitate a fost cercetată de Tomas Frejka și Charles F. Westoff, care au analizat impactul gradului de religiozitate asupra comportamentului reproductiv în Statele Unite și Europa. Kevin McQuillan a analizat rolul identității religioase, a comunității și autorităților religioase asupra fertilității. Dimiter Philipov și Caroline Berghammer au efectuat un studiu comparativ asupra religiozității și idealul de fertilitate în statele din Europa. Alicia Adsera a cercetat raportul dintre religiozitate și fertilitate maritală în perioada 1985 și 1999. Nitzan Peri Rotem a realizat un studiu comparativ al relației dintre educație în Franța și Marea Britanie și fertilitate, și al rolului pe care îl are religia. C. Herteliu, B. V. Ileanu, M. Ausloos și G. Rotundo au studiat influența calendarului bisericesc asupra momentului concepției în România secolului XX.

L. Bernard, A. Klärner au studiat și teoretizat cele patru mecanisme ale influenței rețelelor sociale asupra comportamentului reproductiv (*învățarea, presiunea, contagiunea și suportul social*). N. Balbo și M. Mills de la Universitatea Groningen, Olanda, au analiza impactul pe care îl au rețelele de relații asupra deciziei de a naște al doilea și al treilea copil în Germania, Franța și Bulgaria. Christoph Bühler și Dimiter Philipov analizează impactul capitalului social oferit de rețelele sociale asupra deciziei de a

concepe primul, al doilea sau al treilea copil în Bulgaria. Daniel Lois şi Oliver Arranz Becker cercetează **efectul contagiunii în rețelele sociale** asupra fertilității.

Baza ştiinţifico-metodologică a lucrării: La elaborarea studiului au fost utilizate rezultatele studiului „Generație și Gen 2020”, iar ca bază teoretică au fost utilizate **Teoria celei de-a doua tranziții demografice** (Ron Lesthaeghe şi Dik van de Kaa), **Teoria fluxurilor intergenerațională**e de bunuri (*Theory of intergenerational wealth flows*, John Caldwell), **Teoria rețelelor sociale** (*Social network theory*).

Rezultatele cercetării. Studiul „Generație și Gen” a fost efectuat în Republica Moldova în anul 2020, cu sprijinului UNFPA. În analiza datelor s-a recurs la **Analiza Categorială a Componentelor Principale** (CATPCA), pentru cuantificarea variabilelor de toate tipurile, inclusiv a celor categoriale, analiza factorială (PAC) - pentru determinarea variabilelor latente şi analiza cluster - pentru identificarea categoriilor de respondenți cu caracteristici similare.

Pentru determinarea unor variabile latente, au fost utilizate 26 de variabile, care se referă la valori ce țin de viața de cuplu și copil, valorile intergenerațională, valori de îngrijire intergenerațională, valori de gen. În analiză au fost selectate femeile cu vârsta cuprinsă între 18 şi 45 de ani. Astfel, în urma cuantificării şi analizei factoriale a celor 26 de variabile au fost evidențiați 2 factori: primul – se referă la respondenții ce gravitează în jurul **valorilor intergenerațională**e (relație copii – părinți - bunei), iar al doilea – pe valorile din jurul unui model al **familiei nucleare** (relațiile în cuplu, relațiile părinți – copii și mediul social extern). Analiza cluster a evidențiat trei grupuri majore, care pot fi numite convențional: **intergenerațională**ii, **conservatorii** şi **liberalii**, în funcție de raportare la anumite valori sociale.

Analiza intenției de a naște dar și suportul social indică asupra celei mai puternice predispoziții de a avea copii în rândul respondenților din categoria conservatorilor, iar cea mai scăzută în rândul liberalilor, în timp ce respondenții din categoria intergenerațională**lor** se plasează între conservatori și liberali. Se remarcă și o diferență între valorile împărtășite și modelul rețelei sociale: **conservatorii** se bucură de un suport la îngrijirea copiilor din afara familiei, **inclusiv prieteni, rude, vecini** – fapt care indică asupra existenței unei rețele dense, cu relații puternice, capabile să asigure o atmosferă de siguranță; **intergenerațională**ii sunt sprijiniți la îngrijirea copiilor de **bunei** în primul rând, ceea ce indică asupra unei rețele sociale în limitele unei familii extinse, iar **liberalii** preponderent din partea **mamei**, ceea ce presupune că respondentul este integrat într-o rețea socială cu o densitate redusă, orientată într-o măsură mai mică spre suport social. Acest lucru este confirmat şi de **suportul material** pe care respondenții l-au primit din cadrul și din afara gospodăriei casnice: conservatorii se bucură cel mai des de transferuri, în timp ce liberalii în cea mai mică măsură.

Totodată, datele studiului Generație și Gen indică asupra importanței statutului marital al părinților asupra dorinței de a avea copii: în segmentul femeilor cu vârsta 18-25 de ani, care în mod categoric nu-și doresc copii, 45,5 la sută provin din familii în care **părinții nu sunt căsătoriți**, iar 37,5 la sută – din familii în care **părinții nu locuiesc împreună**. Fenomenul poate fi explicat prin faptul că o căsătorie presupune

o interconectare și extinderea rețelei sociale, în cadrul cărora se exercită cele patru mecanisme sociale (învățarea, contagiunea presiunea și suportul). Lipsa unei căsătorii civile sau religioase implică și absența unei astfel de „alianțe între clanuri" și a sentimentului de înrudire. Cu alte cuvinte, densitatea rețelelor și intensitatea relațiilor în cadrul lor este determinată de raportarea la anumite sisteme de valori tradiționale, a normelor sociale care determină intensitatea interacțiunilor între actori.

Concluzii. În Republica Moldova sentimentul de apartenență la o rețea de rudenie, transferurile intergenerațională au o influență asupra dorinței de a avea copii, însă într-o măsură mai mare în mediul rural și probabil acest factor va exista atât timp cât se va menține sistemul valoric care presupune apartenența la o "corporație", specifică mediului rural tradițional. Respondenții din categoria conservatorilor și liberalilor sunt prezenți în egală măsură în mediul urban și rural și sunt mai curând produsul modernizării, un rezultat cristalizării unor atitudini față de noile realități sociale, afiliere prin efectul **homofiliei** în rețea (interacțiunea mai frecventă cu persoane care împărtășesc aceleași viziuni și valori) și condiții socio-economice, care impun o alegere între puterea relațiilor slabe (oportunități) și relații puternice (salvgardare).

Referințe:

1. M. G. HÂNCEAN, Rețelele sociale. Teorie, metodologie și aplicații, Polirom, 2014
2. A. BARABASI, "Linked. Noua știință a rețelelor", Timișoara, 2017
3. L. BERNARDI, A. KLÄRNER, "Social network and fertility", https://www.demographic-research.org/Volumes/Vol30/22/
4. D. LOIS, O. ARRANZ BECKER "Is fertility contagious? Using panel data to disentangle mechanisms of social network influences on fertility decisions" https://doi.org/10.1016/j.alcr.2013.10.001
5. C. BÜHLER, DIMITER PHILIPOV Social Capital Related to Fertility: Theoretical Foundations and Empirical Evidence from Bulgaria, Vienna Yearbook of Population Research, Vol. 3 (2005), pp. 53-81 https://www.jstor.org/stable/23025462?seq=1
6. N. PERI-ROTEM, Fertility differences by education in Britain and France: The role of religion https://www.cairn-int.info/journal-population-2020-1-page-9.htm?WT.tsrc=cairnPdf

Recomandat
***Stela MILICENCO**, dr., conf. univ.*